

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Dramatická výchova pro „Čtenářské kluby“

*Pracovní metodický materiál – dílčí plnění dle objednávky ze dne 15. 6. 2013 (předávací protokol):
Písemná doporučení/souhrn dle dotazů manažerem klubů*

Metody dramatické výchovy se velice přirozeně nabízejí jako organická součást činnosti ve čtenářském klubu.

Dramatická výchova je pochopitelně velice široký obor. Nám se bude ve čtenářském klubu jednat především o práci s textem a jeho porozumění. K tomuto účelu se mi jeví jako ideální metody „**Strukturovaného dramatu**“ (to je mimochodem heslo, pod kterým byste případně hledali na internetu).

Strukturované drama je metoda vzniklá v Anglii, kde je dramatická výchova často normální předmět zařazený do výuky. Jejím cílem není primárně tvorba divadelního tvaru a výchova k herectví, jak se často chápe dramatická výchova u nás, ale prozkoumávání historických a sociálních témat, práce s literárními texty a příběhy.

Strukturované drama je způsob, jak text či příběh dětem přiblížit a otevřít ho pro ně jako prostor ke hře. Můžou se stát aktéry příběhu, prožít si pocity postav, uvědomit si jejich myšlenky, řešit jejich situace, radosti trápení, a to z jak jejich pohledu, tak samy za sebe, nebo se na ně dívat jako diváci. Je to, jako bychom příběh převedli z 2D do 3D nebo možná do „nekonečně D“. Můžeme se s dětmi a jejich fantazií pustit do míst, která v příběhu autor nenapsal, vymyslet nové možnosti, jak by příběh mohl pokračovat, soustředit se na detail a jako by zoomem si ho přitáhnout a prozkoumat. Hledat v minulosti, dívat se do budoucnosti, libovolně se pohybovat v časech i místech. A zas se vracet k textu, abychom si přečetli, jakou cestu nakonec hrdina příběhu zvolil, a díky předchozí hře mu pak lépe rozumět.

Je to vlastně to k čemu četba děti a nás přirozeně vede, **snění a hra** jen takové jakoby divadelně organizované

Dítě odloží knihu na noční stolek a začne snít, jaké by to bylo, kdybych byl někým jiným, koho bych potkal, jak bych se zachoval, udělal bych totéž? Našel bych jiné řešení? Měl bych sílu vzdorovat zlu? Pak když jsou mezi dětmi, začne se „Na TO“ hrát...

V dramatické hře je možné vstoupit do příběhu, stále v bezpečí hry, mezi ostatními hráči, kteří se pohybují spolu se mnou v iluzi hry. To, že je ve hře více účastníků, násobí možnosti o interakce mezi nimi, různé pohledy a názory, možnost být režisérem, divákem, mít nápady a hned je realizovat. Srovnávat svoje a názory ostatních.

Strukturované drama je způsob, jak se „prohrát“ příběhem.

K tomu, abychom to všechno „mohli“, potřebujeme vstoupit do herního prostoru, světa a vybudovat

Brána ke vzdělávání: školní čtenářské kluby

posilující rovné příležitosti dětí a žáků se SVP, CZ.1.07/1.2.00/27.0003

Tento projekt je spolufinancován Evropským sociálním fondem a státním rozpočtem České republiky.

Přidaná hodnota společenství – „Investice do rozvoje vzdělávání“

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

v něj shodně důvěru. Pro tento způsob práce je velice důležitá role učitele a **učitel v roli**, učitel může být postava z příběhu, vypravěč, ten, kdo posouvá děj, je to průvodce a hybatel a zároveň ten, kdo zodpovídá za bezpečný rámec, ve kterém se děti pohybují..., spolu s dětmi vstupuje do „herního světa“ a jím je provází.

Budeme-li zpracovávat příběh jako strukturované drama, příběh sám nám poskytne základní strukturu, etapy a body zvratu, na které zaměříme pozornost.

Pochopitelně ve čtenářském klubu je možné zaměřit se jen na některé z nich. Použít třeba jen něco k oživení hodiny a vzbuzení zájmu u dětí, aby byly zvědavé, jak příběh dopadne, aby se blíž seznámily s hrdiny příběhu, a tím se s nimi lépe ztotožnily, aby samy začaly uvažovat o tom, že je možné volit různá řešení, aby samy začaly vymýšlet příběhy.

Struktura dramatu

(uvádím zde jen ve velice základní formě)

Vytváření důvěry v drama (hru)

Vstup do herního světa: můžeme opravdu něčím prolézt nebo projít, oded' už třída není třída, ale svět, kde je všechno možné, herní svět.

Navození atmosféry, učitel v roli děti vtáhne do hry vyprávěním, popisuje jim svět, kde se ocitly a ony se v něm pohybují a objevují ho...

Vstup do imaginárního prostředí, světa knížky, do obrázku, do jiné dimenze,.... dá se výborně použít hudba...

Charakteristiky postav, sbírání informací o jejich životě

Živé „obrazy“, „sochy“, „fotografie“, děti ve skupinách ze sebe vytvoří živý obraz, mohou vymyslet obrazu název, titulek... Mohou si připravit sekvence ze života postav, jak to u nich vypadá.....

Hráči si vytvářejí plastičtější představu o fiktivním světě a jsou vtaženi hlouběji do příběhu.

Posouvání děje

Dětem jednoduše přečteme nebo necháme je přečíst kus příběhu nebo jim vyprávíme, co se stalo... najdou zprávu, přetočíme hodiny, posuneme se do jiného času apod...

Vytváření napětí

Do prostředí příběhu se vkrádá napětí, předtucha blížící ho se konfliktu nebo problému. Napětí je možné eskalovat dramatickým vyprávěním, objevením něčeho tajemného, hudbou, zhasnout...

Konflikt, problém

Učitel průvodce nebo postava z příběhu hráčům sdělí, co se stalo, přečte se dopis, článek v novinách... Konflikt se přehraje...

Brána ke vzdělávání: školní čtenářské kluby

posilující rovné příležitosti dětí a žáků se SVP, CZ.1.07/1.2.00/27.0003

Tento projekt je spolufinancován Evropským sociálním fondem a státním rozpočtem České republiky.

Přidaná hodnota společenství – „Investice do rozvoje vzdělávání“

Analýza problému

Různé úhly pohledu, pohledy jednotlivých postav, analýza motivů jejich jednání a hledání možných řešení. Pohledy hráčů sám za sebe, analogické situace ze života dětí...

Řešení a rozuzlení

S dětmi si řekneme, jak bychom to mohli řešit a jak to dopadlo v knize.

Rekapitulace

Pokud jsme pracovali s kratším příběhem, je možné nakonec příběh přehrát. Je možné rozdělit děti do skupinek a každá zahraje kousek příběhu, projít příběh jako sérii živých obrazů, řetězově příběh vyprávět....

Odchod z „herního světa“

To jsou ve zkratce body, které nám poskytne sám příběh, který chceme zpracovat. Pochopitelně jich může být mnohem víc nebo se naopak propojí do jednoho celku.

Reflexe

Reflexe probíhá už mimo herní prostor, samy za sebe by měly děti mít možnost se k hodině vyjádřit. Někdy je příběh natolik inspirativní a zážitky tak velké, že mají děti opravdu co říct, a rozvine se nečekaně otevřená debata.

Techniky

(uvedu jen několik příkladů technik, které jsou hodně oblíbené, další je možné najít v literatuře, viz níže)

Pantomimické

Živé sochy: děti ve skupinkách ze sebe vytvoří živý obraz, sochu, fotografii, zastaví se v důležitém momentu jako stop u filmu. Můžeme použít techniku, kdy se někoho dotkneme, a on řekne, koho či co představuje, co si myslí, jak se cítí. Obraz může na chvíli obživnout a zase se zastavit...

Ulička

Děti vytvoří uličku, kterou pomalu prochází hráč v roli postavy, která právě řeší problém. Hráči ji krátkou větou jeden po druhém radí. Je zajímavá varianta, kdy na jedné straně ji radí, proč se rozhodnout „Pro“ a hráči na druhé straně uvádějí argumenty „Proti“. Pak se děti mohou vyměnit.

Alter ego

Dva hráči vedou mezi sebou jako by vnitřní dialog jedné osoby (rozum a cit).

Brainstorming

Hráči navrhnou, „chrlí“ různá řešení, klidně nesmyslná, nápady....

Dabing

Jeden hráč pantomimicky jedná a druhý ho „dabuje“.

Diskuze a disputace

Hráči v rolích „odborníků“ probírají problém.

Horká židle

Technika založená na zpovídání postavy (hrané učitelem či žákem). Postava sedí na židli a hráči se jí ptají, buď v roli, nebo sami za sebe.

Dá se aranžovat jako interview, tisková konference, dotazování, výslech...

Mluvicí předměty

Mluvení za loutku, obživlé předměty, postavu v zastoupení ...

Monology a dilalogy postav

Zástupná řeč

Hráči mluví vymyšleným jazykem.

Neviditelné hlasy

Hráči zpracují situaci jako rozhlasovou hru.

Grafické techniky

Psaní dopisů, žádostí, deníků, dokumentů.

Kreslené artefakty, mapy, plánky...

Zvukové

Vytváření atmosféry zvuky... déšť, bubnování, kroky, zvuky džungle....

To je jen výběr z technik, kterými dramatická výchova pracuje. Opravdu doporučuji v případě zájmu použít některé sborníky.

Doufám, že shledáte metody dramatické výchovy inspirativní a zábavné a že Vám dobře poslouží. Ovšem jako všechny metody, metodiky a cvičení jsou to jenom metody, proto doporučuji spoléhat na svůj „šestý učitelský smysl“, který nám pomůže zachytit okamžik, kdy děti samy začnou tvořit, a dokázat se právě v tomto okamžiku na všechny metody vykašlat, nechat je být a hrát si s dětmi... ☺

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Použitá a doporučená literatura

VALENTA, Josef, Metody a techniky dramatické výchovy, Grada Publishing 2008

MARUŠÁK, Radek. Literatura v akci: Metody dramatické výchovy při práci s uměleckou literaturou. Praha: AMU, Divadelní fakulta, katedra výchovné dramatiky, 2010. 196 s. ISBN 978-80-7331-172-8.

ULRYCHOVÁ, Irina. Drama a příběh: tvorba scénáře příběhového dramatu v dramatické výchově. Praha: Akademie múzických umění, Divadelní fakulta, katedra výchovné dramatiky, 2007. 104 s. ISBN 978-80-7331-096-7.

BUDÍNSKÁ, Hana. Hry pro šest smyslů: Kartotéka pro loutkáře i neloutkáře, kteří si umějí hrát s dětmi. 7., uprav. vyd. Praha: NIPOS-ARTAMA, 2008. 28, 16, 218 s. ISBN 978-80-7068-217-3.

MACHKOVÁ, Eva. Metodika dramatické výchovy: zásobník dramatických her a improvizací. 12. vyd. Praha: NIPOS, 2011. 156 s. ISBN 978-80-7068-250-0.

Helena Poláková, Praha, 25. 10. 2013